

УДК 378+37.01(477)

Сергій Соколовський, старший викладач кафедри ділової іноземної мови

Хмельницького національного університету

**МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ
КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ УПРАВЛІНЦІВ
У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США**

Дана стаття аналізує проблематику методів мовної підготовки майбутніх менеджерів у ВНЗ США. Увага акцентується на більш популярних методах: навчанні он-лайн, самостійному навчанні, методи консультування.

Ключові слова: метод консультування, он-лайн навчання, спілкування завдяки комп'ютеру (СЗК), самостійне навчання.

Літ. 5.

Актуальність проблеми дослідження. Проблема методики викладання іноземних мов є актуальною у сучасній педагогіці вищої школи. Існуючі тенденції щодо скорочення аудиторних годин, збільшення обсягів самостійного навчання, впровадження заочного та дистанційного вивчення іноземних мов створюють ряд перешкод у процесі мовної підготовки майбутніх фахівців, що необхідно швидко подолати, не втрачаючи ефективності та важливості цього процесу. Постає також проблема збереження позитивної мотивації до навчання та розвитку пізнавальних інтересів до вивчення мов. Усі ці нюанси стали причиною того, що сучасні педагоги звернули увагу до особливостей аналогічних процесів у вищих навчальних закладах, що готують фахівців вузького профілю, у різноманітних країнах. Однією з найбільш багатих та ефективних методик є американська, яку ми пропонуємо розглянути нижче.

Аналіз останніх публікацій з проблеми дослідження. Методи та технології професійної, у тому числі й мовної, підготовки у ВНЗ США вивчали багато вітчизняних та закордонних педагогів. Серед найбільш відомих можна назвати М. Белявцев, М. Бершадская, М. Беседін, Л. Блонський, В. Бобров, В. Божидарник, А. Булатов, Г. Булатова, М. Вієвська, Е. Гурська, Д. Джонсон, А. Загородній, Н. Кондратенко, В. Колесов, М. Коляда, К. Корсак, Л. Костюченко, В. Кривулін, В. Крутова, В. Левикін, І. Лукінов, Л. Мамаєв, Ф. Мареллі, Е. Мірошниченко, С. Мочерний, О. Нестеренко, Ю. Ніколаєв, А. Олейников, Л. Онучак, К. Островський, А. Павленко, М. Пивоварова, Г. Романова, Д. Рупняк, М. Солдатенко, О. Сохацька, Е. Сурков, Дж. Томпкінс, Л. Фарина, Л. Федулова, Р. Фельдер, С. Хутинаєв, І. Цигилик, Т. Якимович та інші.

Усі ці науковці приділяли увагу використанню певних методів в педагогіці США відокремлено

від методичного комплексу і не завжди припускали можливість поєднання чи інтеграції методів у одну навчальну технологію чи модель. Ми спробували проаналізувати методи американської педагогіки вищої школи в комплексі, вибираючи саме ті методи, які, на нашу думку, можуть створити одну педагогічну модель, що доцільно використовувати під час навчального процесу і в українських ВНЗ.

Саме тому тема методів та технологій мовної підготовки майбутніх менеджерів у вищих навчальних закладах США є актуальною і для вищої школи України.

Формулювання цілей та завдань статті. Метою даної статті є аналіз існуючих методів мовної підготовки у процесі навчання майбутніх менеджерів в американських ВНЗ. Основне завдання статті полягає у вивченні американського досвіду та визначенні можливості впровадження позитивних аспектів останнього у навчальний процес з вивчення іноземних мов в українських вищих навчальних закладах, що готують менеджерів.

Виклад основного матеріалу. Серед найбільш уживаних методів навчання в американських ВНЗ є метод досліджень, що ґрунтується на самостійних дослідженнях слухачами публікацій і діяльності корпорацій з певних питань, наступному обговоренні отриманих висновків і результатів і на внесенні пропозицій щодо прийняття відповідних рішень у компаніях. Слухачам надається право не тільки самостійно обирати тему дослідження, а й наукового керівника, план опанування дисциплін у межах встановленої логіки навчання. Виконавши низку досліджень літератури і корпорацій з різних дисциплін, слухачі набувають навичок не лише консалтингової діяльності, а й вміння співпрацювати з різними працівниками компанії.

МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ УПРАВЛІНЦІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

Перевагами цього методу є: високий рівень фундаментальної підготовки; гнучкість програм і змісту навчання; конкуренція серед слухачів; конкуренція серед викладачів, до яких записується певна кількість слухачів; формування надійних практичних навичок аналізу, обґрунтування концепції, прийняття рішень, які спрямовані в майбутнє; співпраця з компаніями та обґрунтування для них комплексних пропозицій; розвиток самостійності слухачів, відповідальність за результати, вміння працювати у складі тимчасових проектних груп.

Існують також і проблеми, що ускладнюють використання методу, а саме: необхідність створення великого банку публікацій, що можуть бути предметом дослідження з конкретних дисциплін; високі вимоги до викладачів, які мають поєднувати у своїй діяльності педагогічну діяльність, дослідження, консалтинг і вміння організувати колективну роботу; надмірна індивідуалізація навчання, що ускладнює групову роботу серед студентів і призводить до різного рівня професійної компетенції; складність започаткування і підтримання взаємовигідних стосунків з компаніями.

Підхід Оклахомського університету до мовної підготовки майбутніх менеджерів полягає у тому, щоби залучати до викладання не окремих тем, а цілих курсів менеджерів-практиків, які мають певний хист до педагогічної роботи і досвід викладацької діяльності. Річ у тім, що не завжди вистачає викладачів, здатних викладати дисципліни з урахуванням сучасних тенденцій розвитку бізнесу. Тому інтеграція теорії і практики тут здійснюється шляхом активного і продуманого суміщення викладацької роботи на засадах залучення управлінського персоналу провідних компаній, які закінчили, як правило, провідні школи бізнесу США і мають ступінь магістра ділової адміністрації.

Серед переваг наведемо наступні: практична спрямованість навчання: вивчається те, що корисно і стосується справи; добрі знання слухачами сучасних проблем і реального досвіду бізнесу, інструментів менеджменту; економія витрат на утримання викладачів; проведення значної кількості занять безпосередньо в компаніях; дієві зв'язки навчальних закладів з компаніями.

Проблемами, що ускладнюють використання методу, є: труднощі формування команди викладачів; різний рівень викладання дисциплін, різна методика, що потребує від слухачів пристосування до викладачів; порушення логіки опанування навчального плану і розкладу через

зайнятість викладачів; недостатній рівень фундаментальної підготовки слухачів.

Велика кількість американських педагогів проектує он-лайн навчальні середовища. Необхідні аспекти включають навчальний, графічний дизайн та дизайн взаємодії. Щоби підтримувати спрямованість на навчання, корисним є розподіл між навчальним та структурним дизайном.

Навчальний дизайн фокусує увагу на підтримці концептуальної структури для досягнення навчальних планів. Такі структури включають метафоричне тренувальне оточення, навчання співпраці або навчання, яке базується на проблемі.

Структурний дизайн фокусує увагу на дизайні взаємодії та навігаційних шляхах. Можна виділити два типи моделей освітнього проекту:

- модель індивідуального навчання;
- модель навчання у мережі [4, 26 – 31].

Інший метод застосування мультимедіа та он-лайн технологій – структурний проект або проект взаємодії, що акцентує увагу на використанні вебсайтів. Є багато досліджень щодо перспектив застосування останніх, що могли б бути плідно включені в моделі on-line курсів.

Ось як характеризує основні вимоги оформлення навчального матеріалу в режимі он-лайн професор Йельського університету Д. Лейв:

1. Люди сприймають інформацію на екрані на 25 % менше, ніж на папері, тому для отримання позитивного результату екранний варіант повинен містити лише 50 % від обсягу тексту, який зазвичай представлений на папері. Текст повинен бути поділений на маленькі, окремі одиниці, що можуть бути пов'язані тематично.

2. Кількість скролінгів (смуг прокрутки) повинна бути мінімізована, тому що більшість користувачів не звертають уваги на те, що знаходиться внизу екрана.

3. Текст повинен бути написаний у “зворотній піраміді”, якою користуються журналісти. Головний аргумент повинен бути представлений вгорі сторінки, а решта статті служити поясненню головного аргументу [4, 26 – 31].

Одним з варіантів використання он-лайн технологій у навчанні є спілкування завдяки комп'ютеру (СЗК). Підвищення спілкування через СЗК виявляється ефективною характеристикою середовища он-лайн навчання. Це спілкування може бути безпосереднім зв'язком один на один, один з багатьма, багато-багато як в режимі реального часу, так і асинхронно. Успішне застосування технології передбачає, що он-лайн технології використовуються для спілкування з іншими людьми, а не як взаємодія з комп'ютером.

МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ УПРАВЛІНЦІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

Дискусійні групи, електронна пошта, веб-форуми та навчальні програми є яскравими прикладами ефективного навчального використання Інтернету. Важливість збільшення соціального аспекту навчання – тема, що займає перші сторінки у сучасних американських педагогічних дослідженнях.

Навчальна діяльність, якій не вистачає соціальної взаємодії, зазвичай не спроможна викликати емоційність у студентів, і тому тут заперечується залучення (engagement) до культури у “співтоваристві практики” [4, 26 – 31].

Щоб участь студентів у навчальній діяльності була ефективною, їм також необхідний певний рівень комп’ютерної грамотності. Навіть з найкращим доступом до Інтернету та винятковими матеріалами курсу, якщо студенти не використовують комп’ютер або не впевнені у своїх здібностях користуватися комп’ютером, вони нездатні будуть взаємодіяти з матеріалом так, як хотів би викладач. Часто технологія дозволяє студентам навчатися у більш зручний засіб, будучи гнучкою у часі постачання та часі залучення до навчальній діяльності [3, 176 – 185].

У вищій школі США розповсюджена практика консультування студентів та вибору академічного наставника з викладачів ВНЗ. Система консультування виступає одним з найбільш ефективних механізмів диференціації навчання. Вона дозволяє не лише формувати навички та вміння з дисципліни, але й здійснювати розвиток особистості студента, розвивати пізнавальний інтерес та організаційні вміння. Велика увага приділяється організації самостійної пізнавальної діяльності студентів (розробка індивідуальних та групових проєктів, проведення теоретичних досліджень, дослідів та експериментів, виконання практичних та лабораторних робіт, організація диспутів, дискусій, “круглих столів”, опрацювання теоретичного матеріалу, написання письмових робіт тощо).

Ефективним засобом активізації навчально-пізнавальної діяльності виступає індивідуальне вивчення курсів. Практично у всіх ВНЗ передбачається можливість самостійного проходження навчального матеріалу з ряду дисциплін. Якщо студент у силу об’єктивних обставин не може відвідувати заняття, то йому дозволяється вивчати певний курс за певними умовами: відсутність заборгованості з інших дисциплін, згода викладача курсу та складання спеціальної навчальної програми. Студент звільняється від відвідування занять, а викладач розробляє для нього завдання до курсу та критерії оцінки його самостійної роботи [2, 105 – 112].

Самостійне навчання (self-paced study) дуже

поширене в американських ВНЗ. Ця модель відображає незалежне навчання, де взаємодія відбувається в основному з комп’ютером. Зміст курсу забезпечується певним набором Інтернет-джерел, включаючи базу даних, віртуальні бібліотеки та навчальні програми. Дискретні одиниці вивчення розміщені у такій послідовності, що студент може працювати досить легко. Представлений зміст, супроводжується навчальною діяльністю, тестами самоперевірки та оцінки [1].

І навпаки, модель навчання у мережі – це модель “рівного” (однакового) навчання, яка базується на використанні методів спілкування завдяки комп’ютеру. Акцент приділяється навчання через людську взаємодію. Ретельно розроблене середовище навчання обов’язкове для підтримки процесу навчання у мережі. Моделі проєкту підтримки навчання у мережі включають спільне навчання, що базується на співпраці, проблемне навчання, тобто в його основі лежить вирішення певної проблеми, та навчання-проєкт.

Ці дві моделі ні в якому разі не виняткові. Усі ці елементи можуть зустрічатись у проєктах багатьох он-лайн курсів. Однак модель навчання у мережі та її різновиди одержують все більше визнання в американській педагогічній дослідницькій літературі як модель, що більш ефективно збільшує он-лайн можливості для створення більш ефективного процесу навчання. Людський фактор постає як ключовий фактор в ефективному використанні он-лайн технологій для навчання.

Коли піднімають питання про використання методів навчання, більшість американських педагогів визначає два головних методи: дискусію та лекцію. Фактично, багато хто буде дискутувати, що це є єдині два методи, інші просто є різновидами цих двох основних методів. Проте, це питання насправді менш пов’язане з предметом навчання, ніж з метою, яку ставить перед собою викладач. Якщо перед викладачем стоїть мета забезпечити студента необхідною інформацією, то лекція буде найбільш ефективною. І навпаки, коли викладач зорієнтований на процес та зміну поведінки, то більш ефективною в цьому випадку буде дискусія [5, 132 – 139].

Взагалі усі методи навчання ефективні в залежності від того, якої мети намагається досягти викладач. Тому, навіть якщо використовується винятково, скажімо, тільки метод лекції, може бути корисно мати деяке уявлення про те, що може бути досягнуто шляхом бесіди та навпаки.

Таким чином, роблячи **висновки**, ми можемо із впевненістю стверджувати, що серед різноманітних методів мовної підготовки, що

ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧО-ТЕХНІЧНОЇ СИТУАЦІЇ ЯК ОДНІЄЇ ІЗ ФОРМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНОСТІ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПТНЗ

існують в американських ВНЗ, до умов та специфіки української вищої школи можуть підійти не всі, а лише ті, які ґрунтуються на особистісному підході та враховують фактори соціалізації та соціальної адаптації майбутнього фахівця, а також відповідають українським принципам навчання, концепції розвитку вищої професійної підготовки. Серед таких, що успішно можуть використовуватися, а в деяких ВНЗ вже використовуються, ми назвали кейс-метод, метод консультування, спілкування завдяки комп'ютеру, самостійне навчання, он-лайн навчання та звичну нам лекцію.

1. Джури́нський А.Н. *Зарубежная школа: современное состояние и тенденции развития* / А.Н. Джури́нський. – М.: Новый мир, 1993. – 212 с.

2. Супрунова Л.Л. *Дифференцированный подход к обучению в высшей школе США* / Л.Л. Супрунова, А.В. Иванова // *Педагогика*. – 1998. – №8. – С. 105–112.

3. Goldman H. *Language study in managers education* / H. Goldman // *Journal of College Science Teaching*. – Jan., 1998. – P. 176–185.

4. Lave D. *On-line technologies in high school* / D. Lave, G. Wagner // *Forum*. – July, 2002. – Vol. 40. – №3. – P. 26–31.

5. Herring-Smith J.F. *Effective methods of studying languages in business schools* / J.F. Herring-Smith // *The Case Method at the Harvard Business School*. McNair, M.P. (ed.) with A.C. Hersum. – New York: McGraw-Hill, 1954. – P. 132–139.

Стаття надійшла до редакції 12.03.2012

УДК 37.035.4

Андрій Миколаєнко, вчитель трудового навчання вищої категорії,
старший вчитель Яготинської СЗОШ I – III ст. №2, Лизогубовослобідської ЗОШ I – III ст.
Згурівського району Київської області,
старший викладач кафедри ТМВТНК ДВНЗ
“Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету
імені Григорія Сковороди”

ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧО-ТЕХНІЧНОЇ СИТУАЦІЇ ЯК ОДНІЄЇ ІЗ ФОРМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНОСТІ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПТНЗ

У статті розглядається використання виробничо-технічної ситуації як однієї із форм забезпечення наступності змісту професійного навчання в ПТНЗ. Особлива увага приділяється виробничо-технічній ситуації яка є різновидом педагогічної проблеми.

Ключові слова: наступність, трудове навчання, професійне навчання, виробничо-технічна ситуація, ПТНЗ.

Літ. 9.

Актуальність дослідження. Професійно-технічна освіта є складовою системи освіти України. Професійно-технічна освіта є комплексом педагогічних та організаційно-управлінських заходів, спрямованих на забезпечення оволодіння громадянами знаннями, уміннями і навичками в обраній ними галузі професійної діяльності, розвиток компетентності та професіоналізму, виховання загальної і професійної культури. Професійно-технічна освіта здобувається у професійно-технічних навчальних закладах. (Частина перша статті 3 в редакції Закону N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003).

Реалізація положення про забезпечення професійної підготовки майбутнього спеціаліста неможлива без дотримання дидактичних умов наступності її змісту. Проте проблема пошуку оптимальних напрямків забезпечення дидактичних різних умов наступності професійної підготовки є недостатньо розробленою в українській педагогічній науці і потребує подальшого

дослідження з метою реалізації завдань та мети професійно-технічної освіти в Україні [4, 106].

Багатоаспектність проблеми наступності завжди була об'єктом філософських, психолого-педагогічних, науково-методологічних досліджень. Ця проблема фундаментальна і у своїй основній сутності та в деяких конкретних напрямках, виявах знайшла своє наукове осмислення в працях Ю.К. Бабанського, В.Ф. Башаріна, В.П. Безпалька, А.П. Беляєвої, П.М. Воловика, Б.С. Гершунського, С.У. Гончаренка, С.М. Годніка, Р.С. Гуревича, А.А. Киверялга, Ю.А. Кустова, І.М. Козловської, А.В. Литвина, М.І. Махмутова, В.К. Сидоренка, Д.О. Тхоржевського, Д.С. Ягфарова та ін.

Забезпечення дидактичних умов наступності змісту трудової та професійної підготовки учнів вивчали ще радянські науковці, які, зокрема, зосереджували свою увагу на таких аспектах як взаємозв'язок категорії організації трудового навчання з іншими категоріями педагогіки, насамперед, із змістом та методами навчання